



TALIMDA FOLKLOR QO'SHIQLARINI YANI XALQ QO'SHIQLARINI IJRO ETISHNING O'ZIGA XOS USLUBLARI

Rametullaeva Gulparshin

Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika institute Pedagogika

fakulteti Musiqa talimi yo'nalishi 3-kurs talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6969005>

ARTICLE INFO

Received: 01st August 2022

Accepted: 03rd August 2022

Online: 05th August 2022

KEY WORDS

Ta'lim-tarbiya, qo'shiq, ijro, xalq ijodi, bolalar folklor qo'shiqlari, ijrosi, maxalliy uslub, xalq musiqa merosi, milliy musiqa.

ABSTRACT

Maqolada ta'limda xalq qo'shiqlari va ularni ijro uslublaridan foydalanish, milliy musiqa, bolalar folklor qo'shiqlari, umumiy o'rta ta'lim maktablarida o'tiladigan musiqa madaniyati darslarida va bu qo'shiqlar orqali yo'shlarni ona vatani, uning qo'shiqlariga bo'lgan mexrini ortirish haqida so'z yuritiladi.

Mamlakatimiz mustakillikka erishgan dastlabki kunlardan boshlab ijtimoiy xayotning barcha soxalarida bolgani kabi madaniy soxada xam ijobiy ozgarishlar sodir bulib, shaxs madanyiatini shakllantirish, turmush darajasini yuksaltirish kishilarda ma'naviy tafakkurni shakllantirish davlat siyosati darajasiga ko'tarildi.

Buning boisi boy milliy-madaniy merosni qayta tiklash, jamiyat madaniy xayotni rivojlantirish xamda yoshlarni ma'naviy-axloqiy jixatdan kamolga etkazishda uning axamiyatlaridan samarali foydalanish yolida keng kolamli ishlar amalga oshirildi.

Qoraqalpoq xalq musiqa merosi xazinasida kattalar bilan kichik yoshdagi bolalar ma'naviy duniyosini o'zida uyg'unlashtirgan bolalar folklor musiqa asarlari, bolalar qo'shiqlari ha'm muhim o'rin tutadi. Bunday qo'shiqlar o'zida bolalar hayoti, ruhiyati, bolalarga xos turli o'yinlar, aytishuvlar, hayvonot va

o'simliklar tabiat hodisalari bilan bog'liq holatlarni o'ziga xos ifoda etishi bilan ajralib turadi. Bolalar qo'shiqlari ham xalq musiqasining ommaviy turlari singari badiiy va g'oyaviy mazmunga ega bo'lib, matni soda, nihoyatda ixcham, o'yin-raqsobop xarakterga egaligi bilan o'ziga xoslik kasb etadi. Talim tizimining xamma bosqichlaridagi uquv yurtlarida musiqa talimi mazmuni tubdan yangilanib, milliy musiqiy meros tog'risidagi ma'lumotlar bilan boyitildi, Natijada o'sib kelayotgan yosh avlod milliy musiqa tarixi, uning rivojlanish yuli, o'ziga xos yo'nalishlari va an'analari, shuningdek milliy musiqa san'ati rivojiga ulkan xissa ko'shgan san'atkorlarning ijodiy faoliyati bilan yakindan tanishish imkoniyatiga ega bulindi.

Muhokama

Qoraqalpoq milliy musiqa san'ati xam o'zida xalq ruxiyatini to'laqonli aks ettirishi, unga xos bo'lgan turmush tarsi,



xayotiy maqsad-intilishlar, oy-kechinmalar va ruxiy xolatini ifodalay olishi kabi imkoniyatlarga egaligi bilan ijtimoiy tarbiyani tashkil etishning samarali vositalardan biri sanaladi. Kasb-xunar kolleji oquvchilar “Ma’naviy kunlari” da musiqiy asarlardan namunalar tinglash jarayonida quydagi malumot va bilimlarga ega bo’ladilar:

1. Milliy, folklor qo’shiqlari musiqiy asarlarning mualliflari, ularning xayoti va ijodlari to’g’risida malumotlarni bilib oladilar

2. Qoraqalpoq milliy musiqiy asarlarining boshqa xalqlar musiqasidan farqli jihatlaridan xabardor bo’ladilar.

3. Ijrochilarning maxoratlaridan baxramand bo’lish bilan birga ijro uslubining o’ziga xos xususiyatlari, ijrochining yutuq va kamxhiliklarini baholay oladilar.

4. Qoraqalpoq milliy musiqiy asarlaridan namunalar ijro eta olish va ular to’g’risida kelajakda shaxsga ma’lumot berish imkoniyatiga ega bo’ladilar.

Umumta’lim maktablarning boshlang’ich siniflarda asosan bolalar tafakkuriga xos, ko’proq o’yin bilan bog’liq bolalar folklore milliy asosini shakllantirishda muhim rol o’ynaydi. Demak musiqi darslarda xalqimizning milliy musiqi merosi tarkibidagi bolalar folklore qo’shiqlaridan maqsadga muvofiq holda foydalanish, ularni ijro etish uslublarini etiborga olgan holda tadbiiq etish har bir musiqi o’quvchisidan o’ziga xos pedagogik yondoshuv, bilim va mahoratni talab qiladi. Ayniqsa ularda musiqi orqali milliy xarakter, milliy o’zlikni a’nglash kabi sifatlarni tarbiyalash imkoniyati kengayadi. Bunda shunda erishish kerakki, xalq

musiqasiga ijobiy musosabati shakllangan talaba tinglangan asar xaqida ozinging tasavvurlarini keng bayon qiladi va unda ma’lum baxolash mezonlari vujudga kelishi mumkin. Chunki ijobiy munosabat faol idrok motivlari sifatida namayon buladi.

Natija

Biz bilamizki, Qoraqalpoq, Buxoro-Samarqand, Qashqadaryo-Surxondaryo, Farg’ona- Toshkent, Xorazm uslublari, urf-odatlar, an’analar, to’y, marosimlari, qo’shiqlari va ijro uslublari bilan bir-biridan farq qiladi. Talimda xalq milliy musiqasi va shu o’rinda bolalar folklore namunalarini bilan zarur ehtiyojni qondiradigan darajada tanishtirib boorish eng birinchi navbatda musiqi o’qituvchilaridan o’z kasbiga fidoiylikni, xalq musiqi ijodiyotiga chuqur muhabbat va yuqori darajadagi kasbiy mahoratni talab qiladi. Dars jarayoniga bolalar folklor qo’shiqlarni samaralitadbiiq etish o’z o’rnida bir qator vazifalarni ijobiy hal etishni taqazo etishni ham takidash o’rinlidir.

Xulosa

Xullas, bolalar folklore qo’shiqlari orqali o’quvchi-yoshlarni musiqiy madaniyatini, ma’naviy va badiiy estetik tarbiyalashning pedagogik va metodik tizimni yaratish, bugungi kungacha to’plangan mavjud tajribalarni o’rganish, turli viloyatlarda faoliyat yuritayotgan folklore-etnografik ansambillar faoliyatini o’rganish, ular repertuaridagi milliy mumtoz qo’shiqlar, xalq ogzaki ijodi, bolalar folkloriga tegishli namunalarini toplash, umumlashtirish va talim jarayoniga tadbiiq etish orqali musiqiy talimning milliy asoslarini mustahkamlashga erishish mumkin.

References:



1. T.I.Rajabov Maktab repertuari. O'quv qo'llanma. 2020 yil Durdona nashriyoti
2. T.I.Rajabov O'zbek xalq qo'shiqlari va musiqasi. Monografiya. 2020-yil
3. B.Qalmenov. Milliy qo'shiqchilik, baqshi-jirov asoslari Nukus 2012
4. Ярашев. Традиционная и современная культура. Актуальное положение и перспективы 2013
5. Рахимов.Р.Н. Роль музыкального образования в развитии личности 2021